

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ТУРИЗМУ ТА МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ТУРИЗМУ**

Руслана КРИВЕНКОВА

**Методичні рекомендації
до практичних занять і самостійної роботи**

ТУРИЗМ НА ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЯХ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань	24 Сфера обслуговування
Спеціальність	242 Туризм
Освітня програма	Туризм
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	українська

Ужгород – 2023

Туризм на природоохоронних територіях: методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 242 «Туризм» галузі знань 24 «Сфера обслуговування» за освітньою програмою «Туризм» / Укладач: Р.Ю. Кривенкова. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2023. 42 с.

Укладач:

Кривенкова Руслана Юріївна, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри туризму ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Рецензенти:

Квеліашвілі Ірина Миколаївна, доктор наук з державного управління, професор кафедри публічного управління та митного адміністрування Університету митної справи та фінансів (м. Дніпро);

Маматова Тетяна Валеріївна, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Навчально-наукового інституту державного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка».

*Схвалено на засіданні кафедри туризму
факультету туризму та міжнародних комунікацій
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол №3 від «27» жовтня 2023 року)*

*Рекомендовано до друку науково-методичною комісією
факультету туризму та міжнародних комунікацій
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол №3 від «27» жовтня 2023 року)*

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Тема 1. Природоохоронні території та їхня класифікація	7
Тема 2. Законодавче забезпечення та правовий режим природоохоронної діяльності	8
Тема 3. Види діяльності на природоохоронних територіях	9
Тема 4. Зонування природоохоронних територій	9
Тема 5. Туристичний потенціал заповідників як природоохоронних територій.....	11
Тема 6. Туристичний потенціал національних природних парків як природоохоронних територій	12
Тема 7. Розробка та розрахунок туристичних маршрутів на природоохоронних територіях країн світу	13
Тема 8. Туристичний потенціал природоохоронних територій Закарпатської області	14
Тематика рефератів	16
Орієнтовні тестові завдання.....	17
Рекомендовані джерела інформації.....	37
Додатки.....	40
Додаток А. Типовий план характеристики природоохоронної території	41

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вивчення навчальної дисципліни «Туризм на природоохоронних територіях» є формування знань щодо методики та особливостей комплексного дослідження туристичної індустрії країн у напрямку збереження природоохоронних територій та розвитку на цих територіях туристичної діяльності. Навчальна дисципліна «Туризм на природоохоронних територіях» є одним з професійно-орієнтованих курсів програми підготовки фахівців за освітньо-професійною програмою «Туризм» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та займає провідне місце в циклі навчальних дисциплін загальної підготовки.

Завданнями навчальної дисципліни «Туризм на природоохоронних територіях», що забезпечують досягнення мети та формування програмних результатів навчання здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, є такі:

- засвоєння теоретико-методологічних основ туризму на природоохоронних територіях;
- вивчення історії становлення й розвитку туристичної галузі на природоохоронних територіях;
- формування в здобувачів вищої освіти фахового розуміння специфіки розвитку туризму на природоохоронних територіях;
- дослідження причинно-наслідкових зв'язків у формуванні основних а природоохоронних територій;
- висвітлення тенденцій розвитку туризму на природоохоронних територіях;
- формування практичних навичок роботи здобувачів вищої освіти щодо створення туристичних маршрутів на природоохоронних територіях у різних країнах світу, що є необхідним для майбутньої роботи в туристичних фірмах.

Предметом виступає система наукових знань дослідження туризму на природоохоронних територіях країн світу, вивчення туристичного потенціалу країн світу та їхніх основних природних туристичних ресурсів.

Відповідно до освітньої програми «Туризм», вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність (ІК)

ІК. Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні

види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 8. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК 9. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК 1. Знання та розуміння предметної області й специфіки професійної діяльності.

СК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК 3. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал регіонів і локальних територій.

СК 10. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.

СК 11. Здатність використовувати в роботі туристичних підприємств інформаційні технології та офісну техніку.

СК 14. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

СК 22. Впроваджувати стратегію зовнішньоекономічної діяльності підприємств туристичної галузі, насамперед в межах транскордонних територій.

Відповідно до освітньої програми «Туризм», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Когнітивна (пізнавальна) сфера	
Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.	ПРН 1
Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук	ПРН 2
Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ	ПРН 3
Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.	ПРН 5
Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.	ПРН 14

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Туризм на природоохоронних територіях»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Розуміти основні положення туристичного законодавства в різних країнах світу. Знати і вміти використовувати на практиці Стратегії та Програми розвитку туризму країн світу на визначений період, національні та міжнародні стандарти з обслуговування туристів.	ПРН 1
Вміти застосовувати на практиці базові поняття з теорії туристичної галузі на природоохоронних територіях. Знати принципи організації туристичних маршрутів природоохоронними територіями різних країн світу та розуміти аспекти туристичної діяльності суб'єктів міжнародного ринку туристичних послуг.	ПРН 2
Знати основні форми і види туризму, їх поділ, акцентуючи увагу на тих, які найбільше розвинені в провідних країнах світу. Аналізувати, які з основних форм та видів туризму найбільше користуються попитом у туристів.	ПРН 3
Вміти зробити аналіз туристично-рекреаційного потенціалу окремих країн, регіонів та континентів.	ПРН 5
Вміти проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття в країнах світу, у яких проживає багато етнічних меншин. Вміти професійно, толерантно вести міжнародні комунікації зі споживачами туристичних послуг у різних країнах світу. Вільно володіти кількома іноземними мовами для спроможності конкурентноздатності на світовому ринку праці.	ПРН 14

Змістовний модуль 1.

Теоретичні основи туризму на природоохоронних територіях

Тема 1. Природоохоронні території та їхня класифікація

Питання для обговорення

1. Об'єкт, предмет та функції дисципліни «Туризм на природоохоронних територіях».
2. Поняття про природоохоронні території та об'єкти.
3. Функції та завдання природоохоронної діяльності.
4. Класифікація природоохоронних територій.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Проаналізуйте передумови розвитку туризму на природоохоронних територіях.
2. Визначте основні види туризму, які розвиваються на природоохоронних територіях.
3. Охарактеризуйте екологічні стежки як приклад розвитку туризму на природоохоронних територіях.
4. Підготуйте презентацію на тему: «Класифікація природоохоронних територій та їхнє значення для туристично-рекреаційної галузі».
5. Обґрунтуйте, які чинники сприяли розвитку туризму на природоохоронних територіях у країнах Європи.
6. Проаналізуйте основні функції та завдання природоохоронної діяльності.

Джерела:

1. Проект Концепції Державної цільової програми розвитку галузі туризму «Мандруй Україною» до 2026 року / Державне агентство розвитку туризму України. К., 2021. 16 с.
2. Заповідна справа в Україні: навч. посіб. / за заг.ред М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. К.: Географіка, 2003. 306 с.
3. Заповідне паркознавство: навч. посіб. / за ред. С.Ю. Попович, О.М.Корінько, Ю.О. Клименко. Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2011. 320 с.
4. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг: підруч. К.: Знання, 2008. 661 с.
5. Мальська М. Світовий досвід розвитку туризму. К.: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2017. 244 с.
6. Інформаційно-пошукова система, пристосована для пошуку інформації про країни світу. URL: <http://www.geonames.de/cous.html>
7. Мальська М. П. Туристичне країнознавство: Європа: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Центр учбової літератури, 2009. 224 с.
8. Deutsche Gesellschaft für Tourismuswissenschaft e.V. Zugriffsmodus. URL: <https://www.dgt.de/>
9. UNWTO. Офіційний сайт. URL: www.unwto.org

Тема 2. Законодавче забезпечення та правовий режим природоохоронної діяльності

Питання для обговорення

- 1 Законодавча база природоохоронної діяльності.
- 2 Передумови формування природоохоронної діяльності.
- 3 Правовий режим природоохоронних територій та об'єктів.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Визначте основні закони, що регулюють розвиток туризму на природоохоронних територіях.
2. Охарактеризуйте основні передумови формування природоохоронної діяльності та її вплив на розвиток туристично-рекреаційної галузі.
3. Проаналізуйте лімітуючі чинники, що встановлені правовим режимом природоохоронних територій та об'єктів.
4. Підготуйте презентацію на тему: «Організаційно-правові засади природоохоронної діяльності».
5. Проаналізуйте основні статті у Законах України «Про природно-заповідний фонд» та «Про охорону навколишнього природного середовища», які формують передумови для розвитку туризму на природоохоронних територіях та об'єктах.

Джерела:

1. Про внесення змін до Закону України «Про туризм»: Закон України від 18 листопада 2003 р. №1282-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. №13. С.180.
2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. №41. С. 546.
3. Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16 червня 1992 р. № 2456-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 34. С. 502.
4. Проєкт Концепції Державної цільової програми розвитку галузі туризму «Мандруй Україною» до 2026 року / Державне агентство розвитку туризму України. К., 2021. 16 с.
5. Заповідна справа в Україні: навч. посіб. / за заг.ред М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. К.: Географіка, 2003. 306 с.
6. Заповідне паркознавство: навч. посіб. / за ред. С.Ю. Попович, О.М.Корінько, Ю.О. Клименко. Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2011. 320 с.
7. Просторова організація туристично-рекреаційної сфери регіону: монографія / за ред. В. В. Папп. Мукачєво, 2016. 268 с.
8. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua
9. UNWTO. URL: <https://www.unwto.org/>

Тема 3. Види діяльності на природоохоронних територіях

Питання для обговорення

1. Режими охорони та їхня реалізація на природоохоронних територіях.
2. Відновлення компонентів екосистем природоохоронних територій.
3. Види рекреаційної діяльності на природоохоронних територіях.
4. Інші напрями діяльності на природоохоронних територіях.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Проаналізуйте, якими шляхами проводиться збереження територій.
2. Визначте основні групи пріоритетів охорони.
3. Охарактеризуйте території з пріоритетом захисту.
4. Підготуйте презентацію на тему: «Характеристика територій з пріоритетом збереження».
5. Обґрунтуйте, які існують групи відновлювальних робіт природоохоронній діяльності та визначте, як вони відрізняються за своїми завданнями.
6. Проаналізуйте етнічне природокористування та його значення для розвитку етнічного туризму на природоохоронних територіях.

Джерела:

1. Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16 червня 1992 р. № 2456-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 34. С. 502.
2. Проект Концепції Державної цільової програми розвитку галузі туризму «Мандруй Україною» до 2026 року / Державне агентство розвитку туризму України. К., 2021. 16 с.
3. Заповідна справа в Україні: навч. посіб. / за заг.ред М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. К.: Географіка, 2003. 306 с.
4. Заповідне паркознавство: навч. посіб. / за ред. С.Ю. Попович, О.М.Корінько, Ю.О. Клименко. Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2011. 320 с.
5. Просторова організація туристично-рекреаційної сфери регіону: монографія / за ред. В. В. Папп. Мукачєво, 2016. 268 с.
6. UNWTO. URL: <https://www.unwto.org>

Тема 4. Зонування природоохоронних територій

Питання для обговорення

1. Поняття функціонального зонування природоохоронних територій.
2. Функціональні зони заповідників.
3. Функціональне зонування національних природних парків.
4. Зонування штучно створених об'єктів

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Охарактеризуйте найефективніший планувальний метод розміщення функціональних зон природоохоронної території.
2. Визначте основні види заповідників та проаналізуйте їх основні функціональні зони.
3. Проаналізуйте заповідну зону (зону А) біосферного заповідника та з чого вона складається.
4. Підготуйте презентацію на тему: «Функціональні зони біосферних заповідників».
5. Обґрунтуйте, яку роль відіграє зона регульованої рекреації для захисту заповідної зони.
6. Проаналізуйте основні функціональні зони в ботанічних садах, дендрологічних парках та парках-пам'ятках садово-паркового мистецтва.

Джерела:

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. №41. С. 546.
2. Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16 червня 1992 р. № 2456-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 34. С. 502.
3. Заповідна справа в Україні: навч. посіб. / за заг.ред М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. К.: Географіка, 2003. 306 с.
4. Заповідне паркознавство: навч. посіб. / за ред. С.Ю. Попович, О.М.Корінько, Ю.О. Клименко. Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2011. 320 с.
5. Корж Н. В. Управління туристичними дестинаціями: підруч. Вінниця: «ПП«ТД Едельвейс і К», 2017. 322 с.
6. Мальська М. П., Антонюк Н.В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг: підруч. К.: Знання, 2008. 661 с.
7. Просторова організація туристично-рекреаційної сфери регіону: монографія / за ред. В. В. Папп. Мукачево, 2016. 268 с.
8. Уварова Г.Ш., Мелько О.Ф. Туристичне країнознавство: навч. посіб. К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2022. 410 с.
9. UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. URL: <https://en.unesco.org/>

Змістовий модуль 2

Туристичний потенціал природоохоронних територій

Тема 5. Туристичний потенціал заповідників як природоохоронних територій

Питання для обговорення

1. Заповідники та їхня роль для розвитку туристично-рекреаційної діяльності. регіональний огляд заповідників України.
2. Зарубіжний досвід країн Європейського туристичного макрорегіону щодо використання заповідників для розвитку туристично-рекреаційної галузі.
3. Зарубіжний досвід країн Азіатсько-Тихоокеанського туристичного макрорегіону щодо використання заповідників для розвитку туристично-рекреаційної галузі.
4. Зарубіжний досвід країн Американського туристичного макрорегіону щодо використання заповідників для розвитку туристично-рекреаційної галузі

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Визначте сутність поняття «туристичний потенціал».
2. Проаналізуйте туристичний потенціал заповідників України та їхні функції для туристично-рекреаційної галузі».
3. Підготуйте презентацію на тему: «Туристичний потенціал природних заповідників».
4. Обґрунтуйте значення міжнародних заповідників для розвитку туризму на природоохоронних територіях.
5. Проаналізуйте основні різновиди туризму, які розвиваються на територіях бвосферних заповідників.

Джерела:

1. Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16 червня 1992 р. № 2456-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 34. С. 502.
2. Конституція Польської Республіки (з передмовою Володимира Шаповала). К.: Москаленко О. М., 2018. 82 с.
3. Любіцева О. О. Туристичне країнознавство: країни лідери туризму: навч. посіб. К.: Альтерпрес, 2008. 436 с.
4. Мальська М.П., Паньків Н.М., Ховалко А.Б. Світовий досвід розвитку туризму. К.: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2017. 244 с.
5. Мальська М. П. Туристичне країнознавство: Азія та Океанія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Центр учбової літератури, 2012. 284 с.
6. Офіційний сайт ООН. URL: www.un.org
7. Туристична політика зарубіжних країн: підруч. / за ред. А. Ю. Парфінєнка. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 220 с.

8. Уварова Г.Ш., Мелько О.Ф. Туристичне країнознавство: навч. посіб. К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2022. 410 с.
9. Deutsche Gesellschaft für Tourismuswissenschaft e.V. URL: <https://www.dgt.de/>
10. Mitrikova J. Turistike destinacie Slovenska (vybrane kapitoly). Presov: Vydavatel'stvo BOOKMAN, 2017. 130 s.
11. UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. URL: <https://en.unesco.org/>
12. UNWTO. URL: <https://www.unwto.org/>

Тема 6. Туристичний потенціал національних природних парків як природоохоронних територій

Питання для обговорення

1. Національні природні парки (НПП) як об'єкти туристично-рекреаційної діяльності.
2. Моделі національних парків. Туристично-рекреаційний напрямок зонування національних природних парків. Туристичні продукти національних природних парків. Національні природні парки України та їхнє ландшафтно-географічне зонування.
3. Використання потенціалу НПП для туристично-рекреаційної діяльності

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Здійснить регіональний огляд національних природних парків України.
2. Визначте основні фактори, з чим пов'язане розміщення національних природних парків України.
3. Підготуйте презентацію на тему: «Розвиток туризму у НПП Канади та США».
4. Обґрунтуйте туристично-рекреаційний напрям зонування НПП.
5. Проаналізуйте значення туристичного потенціалу НПП в Європейському та Африканському туристичних макрорегіонах та зробіть порівняльний аналіз у цьому напрямі.

Джерела:

1. Про внесення змін до Закону України «Про туризм»: Закон України від 18 листопада 2003 р. №1282-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. №13. С.180.
2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. №41. С. 546.
3. Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16 червня 1992 р. № 2456-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 34. С. 502.

4. Проект Концепції Державної цільової програми розвитку галузі туризму «Мандруй Україною» до 2026 року / Державне агентство розвитку туризму України. К., 2021. 16 с.
5. Мальська М. Світовий досвід розвитку туризму. К.: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2017. 244 с.
6. Уварова Г.Ш., Мелько О.Ф. Туристичне країнознавство: навч. посіб. К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2022. 410 с.
7. UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. URL: <https://en.unesco.org/>
8. UNWTO. URL: <https://www.unwto.org/>

Тема 7. Розробка та розрахунок туристичних маршрутів на природоохоронних територіях країн світу

Питання для обговорення

1. Розробка та розрахунок туристичних маршрутів на природоохоронних територіях Європейського туристичного макрорегіону.
2. Розробка та розрахунок туристичних маршрутів на природоохоронних територіях Азіатсько-Тихоокеанського макрорегіону.
3. Розробка та розрахунок туристичних маршрутів на природоохоронних територіях Американського туристичного макрорегіону.
4. Розробка та розрахунок туристичних маршрутів на природоохоронних територіях Африканського туристичного макрорегіону.
5. Розробка та розрахунок туристичних маршрутів на природоохоронних територіях Близькосхідного туристичного макрорегіону.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Розробіть туристичний маршрут на природоохоронних територіях Північної Європи.
2. Сформуєте туристичний маршрут на природоохоронних територіях Західної Європи.
3. Розробіть туристичний маршрут на природоохоронних територіях Західної України.
4. Сформуєте програму та зробіть розрахунок туристичного маршруту на природоохоронних територіях Азіатсько-Тихоокеанського макрорегіону.
5. Розробіть туристичний маршрут на природоохоронних територіях Американського туристичного макрорегіону
6. Сформуєте програму та зробіть розрахунок туристичного маршруту на природоохоронних територіях Африканського макрорегіону.
7. Розробіть туристичний маршрут на природоохоронних територіях Близькосхідного туристичного макрорегіону.

Джерела:

1. Мальська М.П., Паньків Н.М., Ховалко А.Б. Світовий досвід розвитку туризму. К.: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2017. 244 с.
2. Мальська М. Світовий досвід розвитку туризму. К.: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2017. 244 с.
3. Мальська М. П. Туристичне країнознавство: Азія та Океанія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Центр учбової літератури, 2012. 284 с.
4. Семенов В. Ф. Туристичне країнознавство: навч. посіб. / Одеський нац. екон. ун-т. 2-ге вид., доп. та випр. Херсон: Грінь Д. С., 2013. 392 с.
5. Туристична політика зарубіжних країн: підруч. / за ред. А. Ю. Парфіненка. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 220 с.
6. Уварова Г.Ш., Мелько О.Ф. Туристичне країнознавство: навч. посіб. К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2022. 410 с.
7. Deutsche Gesellschaft für Tourismuswissenschaft e.V. URL: <https://www.dgt.de/>
8. Mitrikova J. Turistike destinacie Slovenska (vybrane kapitoly). Presov: Vydavatel'stvo BOOKMAN, 2017. 130 s.
9. Інформаційно-пошукова система, пристосована для пошуку інформації про країни світу. URL: <http://www.geonames.de/cous.html>
10. UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. URL: <https://en.unesco.org/>
11. UNWTO. URL: <https://www.unwto.org/>

Тема 8. Туристичний потенціал природоохоронних територій Закарпатської області

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика Закарпатської області.
2. Передумови розвитку туризму на природоохоронних територіях в Закарпатській області.
3. Характеристика основних національних природних парків Закарпатської області.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Визначте передумови розвитку туризму на природоохоронних територіях Закарпатської області.
2. Проаналізуйте розвиток туризму та рекреації на території Ужанського національного природного парку.
3. Підготуйте презентацію на тему: «Характеристика національного природного парку «Синевир».
4. Обґрунтуйте, які чинники сприяли розвитку туризму на природоохоронних територіях Закарпатської області.
5. Проаналізуйте основні напрями розвитку туризму в Карпатському біосферному заповіднику.

Джерела:

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серп. 2020 р. № 695 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
2. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. № 168- р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>
3. Програма розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2021-2023 роки. URL: https://oda.carpathia.gov.ua/sites/default/files/upload/201124_0690.pdf
4. Заповідна справа в Україні: навч. посіб. / за заг.ред М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. К.: Географіка, 2003. 306 с.
5. Заповідне паркознавство: навч. посіб. / за ред. С.Ю. Попович, О.М.Корінько, Ю.О. Клименко. Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2011. 320 с.
6. Мельниченко О. А. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні: монографія. Харків: Вид-во НУЦЗУ, 2017. 153 с.
7. Туристичні маршрути Закарпаття: путівник, виготовлений у рамках реалізації заходів Програми розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2016-2020 роки / [відп. ос. Д. М. Ман]. Ужгород, 2018. 40 с.
8. Державне агентство розвитку туризму України. Офіційний сайт. URL: <https://www.tourism.gov.ua/>
9. Офіційний веб-сайт Закарпатської обласної ради. URL: zakarpat-rada.gov.ua
10. Офіційний сайт Ужанського національного природного парку. URL: <https://unpp.uz.ua/>
11. Природно-заповідний фонд Закарпатської області. URL: http://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=13

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Класифікація природоохоронних територій.
2. Передумови розвитку туризму на природоохоронних територіях.
3. Екологічні стежки як приклад розвитку туризму на природоохоронних територіях.
4. Законодавча база природоохоронної діяльності.
5. Передумови формування природоохоронної діяльності.
6. Правовий режим природоохоронних територій та об'єктів.
7. Організаційно-правові засади природоохоронної діяльності.
8. Види діяльності на природоохоронних територіях.
9. Режими охорони та їхня реалізація на природоохоронних територіях.
10. Види рекреаційної діяльності на природоохоронних територіях.
11. Характеристика територій з пріоритетом збереження.
12. Поняття функціонального зонування природоохоронних територій.
13. Функціональні зони заповідників.
14. Функціональне зонування національних природних парків.
15. Функціональні зони біосферних заповідників.
16. Туристичний потенціал заповідників як природоохоронних територій
17. Зарубіжний досвід країн Європейського макрорегіону щодо використання заповідників у туризмі.
18. Зарубіжний досвід країн Американського макрорегіону щодо використання заповідників у туризмі.
19. Туристичний потенціал природних заповідників.
20. Значення міжнародних заповідників для розвитку туризму на природоохоронних територіях.
21. Туристичний потенціал національних природних парків як природоохоронних територій
22. Національні природні парки України та їхнє ландшафтно-географічне зонування.
23. Використання потенціалу НПП для туристично-рекреаційної діяльності
24. Розвиток туризму у НПП Канади та США.
25. Розвиток туризму та рекреації в Карпатах.
26. Туристичний потенціал природоохоронних територій Закарпатської області
27. Загальна характеристика Закарпатської області.
28. Використання потенціалу парків садово-паркового мистецтва для туристично-рекреаційної діяльності.
29. Передумови розвитку туризму на природоохоронних територіях в Закарпатській області.
30. Характеристика основних національних природних парків Закарпатської області.
31. Розвиток туризму та рекреації на території Ужанського національного природного парку.
32. Характеристика національного природного парку «Синевир».
33. Основні напрями розвитку туризму в Карпатському біосферному заповіднику.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

1. В яких областях України найменший показник заповідності?

- а) у Вінницькій, Дніпропетровській та Кіровоградській областях;
- б) у Волинській, Чернівецькій, Закарпатській, Івано-Франківській, Хмельницькій областях;
- в) у Донецькій, Житомирській, Запорізькій, Київській, Луганській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Черкаській, Харківській областях;
- г) у Львівській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Херсонській, Чернігівській.

2. В яких областях України найбільший показник заповідності?

- а) у Донецькій, Житомирській, Запорізькій, Київській, Луганській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Черкаській, Харківській областях;
- б) у Вінницькій, Дніпропетровській та Кіровоградській областях;
- в) у Волинській, Чернівецькій, Закарпатській, Івано-Франківській, Хмельницькій областях;
- г) у Львівській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Херсонській, Чернігівській.

3. Який відсоток заповідності у Львівській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Херсонській, Чернігівській областях?

- а) 3-5%;
- б) 6-9%;
- в) 1-2%;
- г) 5-7%.

4. Яка частка заповідних територій загалом складає по Україні?

- а) 4,95%;
- б) 2,58%;
- в) 1,92%;
- г) 5,26%.

5. Яку площу мають об'єкти, які переважають за розмірами площ серед територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення?

- а) від 10 до 50 га;
- б) від 50 до 100 га;
- в) від 100 до 1000 га;
- г) від 1000 до 10 000 га.

6. Який відсоток площі від 100 до 1000 га, насамперед територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення налічується?

- а) 25%;
- б) 34%;
- в) 13%;
- г) 8%.

7. Яка кількість гектарів за розмірами площ серед територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення є найменшою?
- а) більше 25 тис. га;
 - б) від 50 до 100 га;
 - в) від 10 до 25 тис. га;
 - г) від 1000 до 10 000 га.
8. Який відсоток має площа від 1 до 10 га в Україні за розмірами площ серед територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення?
- а) 8%;
 - б) 3%;
 - в) 2%;
 - г) 6%.
9. Яка кількість гектарів найменша за розмірами площ серед територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення?
- а) від 1000 до 10 000 га;
 - б) від 1 до 10 га;
 - в) від 10 до 25 тис. га;
 - г) більше 25 тис. га.
10. Скільки відсотків налічується в площі від 50 до 100 га і від 1000 до 10 000 га за розмірами площ серед територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення?
- а) 10%;
 - б) 13%;
 - в) 11%;
 - г) 9%.
11. Виберіть правильне визначення об'єкту природно-заповідного фонду (ПЗФ):
- а) ПЗФ становлять ділянки суші де охороняються червонокнижні види рослин та тварин;
 - б) ПЗФ становлять ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти яких мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність і виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонових моніторингу навколишнього природного середовища;
 - в) ПЗФ становлять ділянки суші і водного простору для підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонових моніторингу навколишнього природного середовища;
 - г) ПЗФ становлять моніторингові ділянки де проводять дослідження за змінами навколишнього середовища.

12. Скільки категорій, територій і об'єктів загальнодержавного та місцевого значення включає в себе структура ПЗФ України?
- а) 13;
 - б) 8;
 - в) 11;
 - г) 14.
13. Яку найбільшу частку мають пам'ятки природи, заказники та заповідні урочища від кількості всіх існуючих об'єктів?
- а) 90%;
 - б) 58%;
 - в) 70%;
 - г) 30%.
14. Який відсоток за площею природно-заповідного фонду припадає на заказники та національні природні та регіональні ландшафтні парки?
- а) 50%;
 - б) 80%;
 - в) 90%;
 - г) 40%.
15. Скільки за даними Державного кадастру територій та об'єктів ПЗФ є в Україні?
- а) 500;
 - б) 750;
 - в) 607;
 - г) 503.
16. Яка кількість біосферних і природних заповідників розташована на території України?
- а) 4,17;
 - б) 2,14;
 - в) 5/20;
 - г) 4 /15.
17. Перший національний природний парк в Україні-Карпатський був створений в:
- а) 1970 р.;
 - б) 1975 р.;
 - в) 1990 р.;
 - г) 1980 р.
18. Скільки налічується зоологічних парків на території України?
- а) 7;
 - б) 6;
 - в) 9;
 - г) 4.

19. Яка загальна фактична площа територій і об'єктів ПЗФ України за даними Державного кадастру?
- а) 1400 тис.га;
 - б) 1543,2 тис.га;
 - в) 2000 тис.га ;
 - г) 1362,5 тис.га.
20. Який відсоток від загальної площі ПЗФ від території держави, де землі надані природно-заповідним установам у постійне користування?
- а) 0,6 %;
 - б) 0,8%;
 - в) 0,9%;
 - г) 0,7%.
21. Які, з перелічених нижче чинників, не можуть забезпечити природоохоронні чинники?
- а) Оздоровлення населення;
 - б) Самозбереження природного середовища;
 - в) Вивчення розвитку життя на Землі;
 - г) Збереження потоків живлення.
22. Які чинники можуть допомогти в одержанні вірогідних та об'єктивних результатів досліджень, що забезпечують вивчення еволюційного процесу в природному середовищі?
- а) Біологічні;
 - б) Наукові;
 - в) Освітні;
 - г) Культурні.
23. Які з чинників мають найбільший вплив на здоров'я населення?
- а) Медичні;
 - б) Біологічні;
 - в) Рекреаційні;
 - г) Естетичні.
24. Які чинники належать до критеріїв і принципів відбору заповідних територій та визначення їх розмірів?
- а) Наукові;
 - б) Природоохоронні;
 - в) Державні;
 - г) Естетичні.
25. Що є метою розбудови екомережі?
- а) Збереження якнайбільших природних територій;
 - б) Забезпечення автономного функціонування природних систем;
 - в) Створення природоохоронних територій;
 - г) Створення комплексної багатофункціональної природної системи.

26. Закон «Про природно-заповідний фонд України» було прийнято...

- а) 5 травня 1993 р.
- б) 16 червня 1992 р.
- в) 24 серпня 1991 р.
- г) 5 травня 2003 р.

27. На основі якої документації готується планово-картографічний матеріал території, де планується створення природно-заповідного об'єкту?

- а) Проект землеустрою, схеми регіону і об'єкта;
- б) Карта ОТГ, договір оренди земельної ділянки;
- в) План зонування, топографічне знімання;
- г) Право власності на земельну ділянку, генплан території.

28. Хто встановлює вимоги до заповнення реєстраційних документів природно-заповідних територій та об'єктів?

- а) Міністерство юстиції України;
- б) Міністерство освіти і науки України;
- в) Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України;
- г) Міністерство розвитку громад та територій України.

29. В яких межах дозволяється рекреаційна діяльність на природних територіях ПЗФ ?

- а) На біосферних заповідниках та ботанічних садах;
- б) На дендрологічних парках;
- в) На національних природних парків, біосферних заповідників та регіональних ландшафтних парків;
- г) На штучно створених природо-охоронних територіях.

30. Яка кількість національних парків налічується у Європі?

- а) 270;
- б) 280;
- в) 180;
- г) 170.

31. Перша п'ятірка країн за кількістю національних парків:

- а) Франція, Швейцарія, Норвегія, Данія, Польща;
- б) Фінляндія, Іспанія, Італія, Словенія, Норвегія;
- в) Фінляндія, Швеція, Польща, Норвегія, Італія;
- г) Франція, Польща, Швейцарія, Данія.

32. В якій країні Європи функціонує 44 національних парків зі спеціальними центрами активного відпочинку, розміченими маршрутами для пішоходів і ночівлі?

- а) Норвегія;
- б) Швеція;
- в) Сербія;
- г) Португалія.

33. Який документ є офіційним державним документом щодо переліку рідкісних рослин та тварин?
- а) Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини;;
 - б) Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої флори і фауни, що перебувають під загрозою зникнення;
 - в) Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі;
 - г) Червона книга України.
34. Назвіть перелік об'єктів ПЗФ Закарпатської області
- а) Карпатський біосферний заповідник, національні природні парки (НПП) "Синевир", "Ужанський", "Зачарований край";
 - б) Регіональний ландшафтний парк «Притисянський», гідрологічний заказник «Апшинський», національний природний парк «Ужанський»;
 - в) Ботанічний заказник «Гладинський», НПП «Синевир» та «Зачарований край»;
 - г) Карпатський біосферний заповідник, НПП «Синевир», «Ужанський», геологічний заказник «Зачарована Долина».
35. Біосферний заповідник якого регіону був включений до Світової мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО?
- а) Львівського;
 - б) Карпатського;
 - в) Волинського;
 - г) Рівненського.
36. Як називається НПП, що був внесений до Світової мережі біосферних резерватів?
- а) Ужанський НПП «Східні Карпати»;
 - б) «Сколівські Бескиди»;
 - в) «Синьогора»;
 - г) «Зачарований край».
37. Наймолодший об'єкт категорії заповідних територій:
- а) НПП «Подільські Товтри» ;
 - б) природний заповідник «Горгани»;
 - в) НПП «Зачарований край»;
 - г) НПП «Синевир».
38. Регіональні ландшафтні парки - це:
- а) парки, які облаштовані для ефективного відпочинку, туризму;
 - б) екологічні та освітньо-виховні парки;
 - в) окрема категорія територій і об'єктів природно-заповідного фонду;
 - г) рекреаційні парки.

39. У чому полягає сутність природоохоронних територій в Україні?

- а) заходи до попередження і припинення порушень правил пожежної безпеки, самовільних порубок, сінокосіння, випасу худоби, різних крадіжок та інших порушень користування лісом і землями;
- б) піклуватися про утримання посівів та лісів;
- в) надати знання про роль і місце природоохоронних територій, про історію в Україні й у світі; про закони заповідування і охорону заповідних територій; про природоохоронне, наукове і виховне значення Червоних книг; про проблеми збереження флори і фауни;
- г) Вивчення законів росту і розвитку рослин, визначення різних умов, які необхідні для отримання високих урожаїв сільськогосподарських культур, озробка ефективних заходів для регулювання цих умов.

40. Який відсоток від загальної площі становлять природоохоронні території України?

- а) 5,6 %;
- б) 7%;
- в) 3%;
- г) 4,6 %.

41. Який відсоток від загальної площі становлять природоохоронні території і країнах ЄС?

- а) близько 10%;
- б) близько 20%;
- в) близько 22%;
- г) близько 30%.

42. Яка є найбільш визнана міжнародна класифікація природоохоронних територій?

- а) ІУЦН;
- б) ГОСТ ПЗФ;
- в) ДМГ;
- г) МСОП.

43. Згідно із класифікацією МСОП, на скільки категорій поділяють більшість природоохоронних територій світу?

- а) 5;
- б) 6;
- в) 7;
- г) 8.

44. Об'єктами збереження категорії I а є?

- а) малопорушені природні території достатнього розміру, назавжди позбавлені антропогенного впливу, охороняються в дуже суворому режиму;
- б) достатньо репрезентативні для біогеографічного району типи ландшафтів наукового, освітнього, туристичного й рекреаційного значення;

- в) площі для естетичної насолоди людей у районах з унікальними витворами природи (водоспади, печери, кратери гейзери, каньйони тощо);
- г) суцільну ділянку землі чи водойми з унікальними природним планом, яка зазвичай дозволяє розташування ряду комерційних закладів чи діяльності.

45. Хто вперше запропонував термін "пам'ятка природи" в галузі природно-заповідної справи?

- а) Б. Розовський;
- б) О. Гумбольдт;
- в) А. Тенслі;
- г) Г. Бердон-Сандерсон.

46. У якому році був створений перший національний парк в Європі?

- а) 1899;
- б) 1909;
- в) 1919;
- г) 1921.

47. У якій країні був створений перший національний парк в Європі?

- а) Данія;
- б) Норвегія;
- в) Фінляндія;
- г) Швеція.

48. У якому році відбувся II світовий конгрес національних парків?

- а) 2000;
- б) 1996;
- в) 1991;
- г) 1972.

49. Які території включає в себе національний парк?

- а) ботанічні сади, що містять живі колекції деревних рослин і принаймні частково призначені для наукових досліджень;
- б) одну або декілька екологічних систем, незмінених або малозмінених антропогенною діяльністю людини, відзначається різноманітними типами ландшафтів, багатством рослинного і тваринного світу, геоморфологічних систем, особливо цінних у науковому, освітньому, виховному та рекреаційному аспектах, характеризується високим ступенем мальовничості пейзажів;
- в) репрезентативні ділянки наземних і прибережних геосистем, які охороняються юридично, зокрема репрезентативні природні геосистеми; унікальні природні угруповання чи ландшафти; зразки атрактивних окультурених ландшафтів, які сформувалися в результаті збереження традиційних форм природокористування, зразки змінених або деградованих геосистем;

г) території, спеціально створені людиною, з будівлями і обладнанням для утримання, збереження, розмноження зниклих видів та прилюдного показу тварин.

50. Відповідно до статті 9 Закону України "Про природно-заповідний фонд України" одним із видів використання територій та об'єктів ПЗФ є їх використання в:

- а) оздоровчих та інших рекреаційних цілях;
- б) сільськогосподарських цілях;
- в) цілях загального користування;
- г) цілях житлової та громадської забудови.

51. Коли в Україні зароджується свідомий громадський рух за збереження природних туристичних ресурсів?

- а) на початку XVIII ст.;
- б) на межі XVIII і XIX століть;
- в) на межі XIX і XX століть;
- г) в кінці XX ст.

52. У 1912 р. у Закарпатті резерватами стали:

- а) «Зачарований край»;
- б) «Стужниця»;
- в) «Кедринський»;
- г) «Тихий».

53. Яким двом найстарішим заповідникам України в 1988 р. в Парижі рішенням бюро Міжвідомчої координаційної ради програм ЮНЕСКО "Людина і біосфера" було затверджено ранг біосферних?

- а) Дунайський та Карпатський;
- б) Дунайський та «Асканія-Нова»;
- в) Карпатський та Чорноморський;
- г) «Асканія-Нова» та Чорноморському.

54. НПП «Синевир» було утворено в:

- а) 1989 р.;
- б) 1999 р.;
- в) 1987 р.;
- г) 1990 р.

55. Норма частки територій природно-заповідного фонду (ПЗФ) в країнах Західної Європи становить:

- а) 3-5%;
- б) 5-8%;
- в) 8-10%;
- г) 10-15%.

56. Ознака природних туристичних комплексів (певні територіальні об'єкти, компоненти ландшафту, природні процеси тощо), заради збереження, відновлення або створення якої вводиться конкретний режим називається:

- а) пріоритетом відновлення;
- б) пріоритетом охорони;
- в) пріоритетом захисту;
- г) пріоритетом збереження.

57. Який національний парк в ПАР розташований в напівпустельному біомі Сукулент Кару?

- а) Мапунгубве;
- б) Крюгер;
- в) Національний парк Намаква;
- г) Гартен-Рут.

58. Площа якого національного парку в ПАР дорівнює площі Ізраїля?

- а) Гартен-Рут;
- б) Голден-Гейт-Хайлендс;
- в) Крюгер;
- г) Агульяс.

59. У якому році було засновано парк Крюгера?

- а) 1926р.;
- б) 1964р.;
- в) 1937р.;
- г) 1945р.

60. В якому національному парку ПАР проводяться археологічні дослідження та у 2003 році культурний ландшафт регіону якого було занесено до списку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО?

- а) Гартен-Рут;
- б) Агульяс;
- в) Намаква;
- г) Мапунгубве.

61. Який парк в ПАР займає площу 820 км² і тягнеться вздовж річки Оранжева і є відомий водоспадами?

- а) Augrabies Falls;
- б) Голден-Гейт-Хайлендс;
- в) Аддо;
- г) Маракеле.

62. Який парк є єдиним національним парком у ПАР, що більше відомий красою свого ландшафту, ніж своєю дикою природою особливості місцевості якого - численні печери та укриття з наскельними малюнками Сан,?

- а) Аддо;
- б) Голден-Гейт-Хайлендс;
- в) Намаква;
- г) Агульяс.

63. У якому парку в ПАР є найменша черепаха в світі — крапчаста черепаха?

- а) Намаква;
- б) Агульяс;
- в) Аддо;
- г) Маракеле.

64. Яка площа парку Уест-Кост?

- а) 300000га;
- б) 27500 га;
- в) 5600га;
- г) 17689га.

65. Найхарактернішою рослиною якого парку є гігантське деревне алое (*Aloidendron dichotomum*)?

- а) Намаква;
- б) Агульяс;
- в) Augrabies Falls;
- г) Уест-Кост.

66. При створенні якого національного парку в ПАР в 1994 р. він отримав назву Крансберг, але потім став називатися?

- а) Крюгер;
- б) Уест-Кост;
- в) Агульяс;
- г) Маракеле.

67. Скільки національних парків в Греції?

- а) 2;
- б) 10;
- в) 15;
- г) 23.

68. Скільки морських національних парків в Греції?

- а) 10;
- б) 2;
- в) 25;
- г) 23.

69. Для захисту якої тварини утворено національний морський парк Алінісос?

- а) дельфін-білобочка;
- б) смугастий дельфін;
- в) білобрюхий тюлень;
- г) кашалот.

70. Який найпопулярніший національний природний парк в Греції?

- а) Алінісос;
- б) Закінфа;
- в) Паніс;
- г) Вікос-Аоос.

71. Клімат в Греції переважно...

- а) жаркий та вологий;
- б) теплий та сухий;
- в) прохолодний з сезонними дощами;
- Г) холодний та сухий.

72. За якою характеристикою Греція вважається третьою країною в Європі?

- а) за кількістю населенням;
- б) за кількістю природних заповідників;
- в) найгористіша країна в Європі;
- г) за площею .

73. Як називається найвища вершина острова Келефанія?

- а) Тімфі;
- б) Парніта;
- в) Енос;
- г) Олімп.

74. Який острів є єдиним природним заповідником міжнародного значення серед грецьких островів?

- а) Алінісос;
- б) Санторині;
- в) Крит;
- г) Закінтос.

75. В якому році заснований нац. парк Вікос-Аоос?

- а) 1973р.;
- б) 1992р.;
- в) 1961р.;
- г) 1970р.

76. Зі скількох островів складається морський заповідник Медес?

- а) 3;
- б) 6;
- в) 2;
- г) 8.

77. Яке одне з найпосушливіших місць Європи розташоване в Іспанії?

- а) Кабо-де-Гата-Ніхар;
- б) Тейде;
- в) Тіманфайя;
- г) Сідрон.

78. Який найпопулярніший природний об'єкт парку Айгуес-Тортес-і-Лаго-Сан-Маврісіо в Іспанії?

- а) тибетський паломницький монастир О-Сел-Лінг;
- б) озеро Сан-Маврісіо;
- в) пляж Родас;
- г) ботанічний центр.

79. Яку площу займає Національний вулканічний парк Тейде?

- а) 16000 га;
- б) 18900 га;
- в) 7000 га;
- г) 25700 га.

80. Яка кількість льодовикових озер в природному національному парку Айгуес-Тортес-і-Лаго-Сан-Маврісіо?

- а) 600;
- б) 15;
- в) 400;
- г) 450.

81. Яка кількість природних заповідників ЮНЕСКО в Іспанії?

- а) 16;
- б) 7;
- в) 49;
- г) 26.

82. Як називається найвища вершина на острові Тенерифе?

- а) Муласен;
- б) вулкан Тейде;
- в) Ането;
- г) Велета.

83. Як називається відома печера зі знахідками зображень палеолітичного наскельного мистецтва та решток неандертальців?
- а) Сідрон;
 - б) Ель Регахаль;
 - в) Медес;
 - г) Лос-Клікос.
84. Яка особливість природного парку Тіманфайя в Іспанії?
- а) льодовикові озера та водоспади;
 - б) лаврові ліси;
 - в) вулканічний ґрунт;
 - г) найбільш добре збережена берегова лінія.
85. У якому природному парку у зимовий час працює найвисокогірніший гірськолижний курорт Іспанії?
- а) Сьєрра Невада;
 - б) Піки Європи;
 - в) Тейде;
 - г) Кабо-де-Гата-Ніхар.
86. Яке місто в Аргентині є друге за чисельність населення країни, збігається з назвою міста в Іспанії та має природоохоронні території?
- а) Марсель;
 - б) Кордова;
 - в) Барселона;
 - г) Севілья.
87. Найдовша межа у Аргентини з Чилі проходить по яких гребенях гір?
- а) Піреней;
 - б) Атлаські гори;
 - в) Анди ;
 - г) Великий Вододільний хребет.
88. На південь від континентальної Південної Америки знаходиться острів Вогняна Земля, який Аргентина ділить із Чилі. Яке походження назви Вогненна Земля?
- а) від вогнищ індіанців;
 - б) від північного сяйва;
 - в) від вулканів;
 - г) від геотермальних джерел.

89. Яка країна є другою за величиною серед країн Південної Америки після Бразилії?
- а) Бразилія;
 - б) Колумбія;
 - в) Аргентина;
 - г) Венесуела.
90. В якому році було створено Національний парк Вогняна земля?
- а) 1960;
 - б) 1961;
 - в) 1958;
 - г) 1962 .
91. Який національний парк є найстарішим в Аргентині ?
- а) Національний парк Ігуасу;
 - б) Національний парк Лос-Гласьярес;
 - в) Науель-Уапі (національний парк);
 - г) Національний парк Лос-Алерсес.
92. На території якого національного парку знаходиться найбільший льодовитий щит за межами Антарктиди і Гренландії?
- а) Національний парк Ігуасу;
 - б) Національний парк Лос-Гласьярес;
 - в) Науель-Уапі (національний парк);
 - г) Національний парк Лос-Алерсес.
93. В якому з перерахованих національних парків знаходиться водоспад?
- а) Національний парк Ігуасу;
 - б) Національний парк Лос-Гласьярес ;
 - в) Науель-Уапі (національний парк);
 - г) Національний парк Лос-Алерсес.
94. Аргентина є домом для найбільшої популяції тварини – якої?
- а) Магелланових пінгвінів;
 - б) Мара Патагонська;
 - в) Качолота Білогорла;
 - г) Капітана Велика.
95. Яка гора є найвищою точкою Аргентини?
- а) Аконкагуа;
 - б) Серр-Ель-Пломо;
 - в) Серро-Бонете;
 - г) Мерседаріо.

96. Які види природоохоронних територій існують в Данії?

- а) національні парки;
- б) ботанічні сади;
- в) релігійні пам'ятки;
- г) міські анклав.

97. Яка природоохоронна програма Данії зосереджена на захисті водних ресурсів?

- а) система національних парків;
- б) "Данська агенція з охорони навколишнього середовища";
- в) резервати природи;
- г) міжнародні домовленості.

98. Для чого призначені природоохоронні райони «Natura 2000» в Данії?

- а) захист річок і озер;
- б) захист природи і біорізноманітності;
- в) розробка нових природних парків;
- г) організація туристичних маршрутів.

99. Яка природоохоронна територія в Данії відома своєю величезною популяцією цапель?

- а) Національний парк «Thy»;
- б) Національний парк «Mols Bjerger»;
- в) Національний парк «Skjoldungernes Land»;
- г) Національний парк «Vadehavet».

100. Якій організації належить управління національними парками в Данії?

- а) Європейська комісія;
- б) Міністерство навколишнього середовища та харчових продуктів Данії;
- в) ЮНЕСКО;
- г) Данська королівська фондова організація.

101. Яка частина Данії служить природоохоронним районом і включає у себе багато острівців і маленьких озер?

- а) Західна Ятландія;
- б) Ютландія;
- в) Західна Готландія;
- г) Борнгольм.

101. Яке завдання має Національний парк «Thy» в Данії?

- а) збереження цапель;
- б) захист морських китів;
- в) вивчення археологічних розкопок;
- г) розвиток сільського туризму.

102. Скільки загалом заповідних територій знаходиться в Данії?

- а) 635;
- б) 861;
- в) 530;
- г) 946.

103. Що таке «Східнодатські острови» в Данії?

- а) природоохоронний район;
- б) група островів у Балтійському морі;
- в) місце, де розташований ландшафтний парк;
- г) природна резервація для диких тварин.

104. Яка річка в Данії відома своїм підвищеним рівнем загрози внаслідок забруднення і потребує природоохоронних заходів?

- а) річка Вісмар;
- б) річка Одер;
- в) річка Гуден;
- г) річка Свінов.

105. Де розташований Ліван?

- а) в Південній Азії;
- б) в Західній Азії;
- в) в Центральній Азії;
- г) в Східній Азії.

106. Що є символом Лівану?

- а) Кедр;
- б) Ялина;
- в) Ромашка;
- г) Береза.

107. Яким морем Ліван омивається на заході?

- а) Карибське море;
- б) Червоне море;
- в) Мертве море;
- г) Середземне море.

108. Якому органу управління у Лівані належала відповідальність за збереження та визначення природоохоронних територій?

- а) Міністерству національної економіки;
- б) Верховній Раді Лівану;
- в) Прокуратура Лівану;
- г) Верховному суді.

109. Скільки у Лівані заповідників і заповідних територій?

- а) Менше 10;
- б) Більше 15;
- в) Близько 200;
- г) Більше 500.

110. Який парк є найбільшим прісноводним водно-болотним угіддям на території Лівану?

- а) Урочище Озирний-Бребенескул;
- б) Пантанал;
- в) Водно-Болотні Угіддя Ааммік;
- г) Рамсарський парк.

111. Яка долина ущелини річки знаходиться в мухафазі Лівану?

- а) Айдар;
- б) Панджшерська ущелина;
- в) Річка Об;
- г) Долина ущелини річки Авраам.

112. Чому потік річки Авраам стає червоним приблизно в лютому у Лівані?

- а) Через об'єми ґрунту;
- б) Через різновид риб у річці;
- в) Через молюсків на берегах річки;
- г) Усі відповіді правильні.

113. Як називається природний кедровий заповідник, який розташований уздовж гори Барук у Лівані?

- а) Зіон;
- б) Аль-Шуф;
- в) Аніакчак;
- г) Ель-Мальпаіс.

114. Чому була дана назва «Кедри Бога» лісу, в районі гори Ліван?

- а) Через популяцію птахів у цьому лісі;
- б) Через дивне розташування дерев у лісі;
- в) У зв'язку з деревиною кедра, яку Соломон використав у Біблії для будівництва храму в Єрусалимі;
- г) Через значну вирубку дерев.

115. Скільки існує різних типів природоохоронних територій в Австрії?

- а) 12;
- б) 14;
- в) 16;
- г) 18

116. Найвищий хребет гірського масиву Австрії має назву:

- а) Рейтійські Альпи;
- б) Низький Тауерн;
- в) Караванке;
- г) Високий Тауерн.

117. Найвища вершина Австрії має висоту

- а) 2572 м;
- б) 3111 м;
- в) 3798 м;
- г) 3818 м.

118. Природоохоронний парк Нокберге розташовується на території якої федеральної землі?

- а) Тіроль;
- б) Штирів;
- в) Зальцбург;
- г) Каринтія.

119. Чим Нокські гори відрізняються від інших гір Австрії?

- а) Постійною присутністю снігового покриву;
- б) Наявністю рідкісних земельних порід;
- в) Відсутністю крутих піків;
- г) Важкою доступністю маршруту до вершини.

120. На кордоні з якою країною розташовується національний парк Нойзідлерзе-Зеєвінкель?

- а) Чехією;
- б) Угорщиною;
- в) Німеччиною
- г) Італією.

121. З якою метою був створений національний парк Кальпалькен?

- а) З метою популяризації еко туризму;
- б) З метою збереження флори;
- в) З метою збереження лісових масивів;
- г) З метою збереження фауни.

122. В якому році був створений наймолодший національний парк Австрії – «Гейозе»?

- а) 1989 р;
- б) 1995 р;
- в) 1999 р;
- г) 2002 р.

123. Яка атракція є на вершині природного парку Унтерсберг в Австрії?

- а) Величезна гойдалка;
- б) Канатна дорога;
- в) Мішленовський Ресторан;
- г) Фотозона.

124. Скільки похідних маршрутів налічує Природний парк Циллератальські Альпи?

- а) 90;
- б) 150;
- в) 170;
- г) 200.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна:

1. Про внесення змін до Закону України «Про туризм»: Закон України від 18 листопада 2003 р. №1282-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. №13. С.180.
2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. №41. С. 546.
3. Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16 червня 1992 р. № 2456-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 34. С. 502.
4. Проект Концепції Державної цільової програми розвитку галузі туризму «Мандруй Україною» до 2026 року / Державне агентство розвитку туризму України. К., 2021. 16 с.
5. Заповідна справа в Україні: навч. посіб. / за заг.ред М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. К.: Географіка, 2003. 306 с.
6. Заповідне паркознавство: навч. посіб. / за ред. С.Ю. Попович, О.М.Корінько, Ю.О. Клименко. Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2011. 320 с.
7. Корж Н. В. Управління туристичними дестинаціями: підруч. Вінниця: «ПП«ТД Едельвейс і К», 2017. 322 с.
8. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг: підруч. К.: Знання, 2008. 661 с.
9. Мальська М. Світовий досвід розвитку туризму. К.: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2017. 244 с.
10. Мельниченко О. А. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні: монографія. Харків: Вид-во НУЦЗУ, 2017. 153 с.
11. Парфіненко А. Національна держава і міжнародний туризм у вимірах глобалізації (вступ до курсу «Туристичне країнознавство»): посіб. Харків: Бурун-книга, 2009. 128 с.
12. Просторова організація туристично-рекреаційної сфери регіону: монографія / за ред. В. В. Папп. Мукачєво, 2016. 268 с.
13. Туристична політика зарубіжних країн: підруч. / за ред. А. Ю. Парфіненка. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 220 с.
14. Уварова Г.Ш., Мелько О.Ф. Туристичне країнознавство: навч. посіб. К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2022. 410 с.
15. Mitrikova J. Turistike destinacie Slovenska (vybrane kapitoly). Presov: Vydavatel'stvo BOOKMAN, 2017. 130 s.
16. Nawrot L. Kierunki Rozwoju wspolczesnej turystyki: monografia naukowa. Poznan, 2019. 411 s.

Допоміжна:

17. Конституція Польської Республіки (з передмовою Володимира Шаповала). К., 2018. 82 с.
18. Кривенкова Р. Ю. Державне та регіональне управління туристичною галуззю в Карпатському регіоні. Взаємозв'язок політики та управління:

теоретичний і прикладний аспект: матеріали круг. столу, м. Дніпро, 1 чер. 2018 р. / за заг. ред. О. Б. Кіреєвої. Дніпро, 2018. С. 58-61.

19. Кривенкова Р. Ю. Державне управління туристичною галуззю в Японії. Становлення та розвиток публічного адміністрування: матеріали XI конф. студ. та молод. уч. за міжнар. уч., м. Дніпро, 8 трав. 2020 р. Дніпро, 2020. С. 195-199.

20. Кривенкова Р. Ю. Особливості формування туристичного потенціалу Польщі: державноуправлінський аспект. Становлення та розвиток публічного адміністрування: матеріали XI конф. студ. та молод. уч. за міжнар. уч., м. Дніпро, 8 трав. 2020 р. Дніпро, 2020. С. 199-202.

21. Кривенкова Р. Ю. Особливості туристичного потенціалу та туристичних ресурсів Іспанії та ФРН. *Fundamental and applied researches: contemporary, scientific and practical solutions and approaches*. Interdisciplinary prospects: mater. of V Inter. Sc. Conf., 27 June 2019. Banska Bystrica – Baku – Uzhhorod – Kherson – Kryvyj Rih, 2019. P. 252-254.

22. Кривенкова Р. Ю. Український національний туристичний продукт на ринку турпослуг: порівняння з Норвегією. *Туризм сучасності: проблеми та перспективи*: зб. праць I Всеукр. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 30 трав. 2017 р. Тернопіль, 2017. С. 176-183.

23. Любіцева О. О. Туристичне країнознавство: країни лідери туризму: навч. посіб. К.: Альтерпрес, 2008. 436 с.

24. Мальська М. П. Туристичне країнознавство: Азія та Океанія: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Центр учбової літератури, 2018. 284 с.

25. Мальська М. П. Туристичне країнознавство: Європа: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Центр учбової літератури, 2009. 224 с.

26. Семенов В. Ф. Туристичне країнознавство: навч. посіб. / Одеський нац. екон. ун-т. 2-ге вид., доп. та випр. Херсон: Грінь Д. С., 2013. 392 с.

27. Туристичне країнознавство: підруч. / за ред. А. Ю. Парфіненко, В.І. Сідоров, О.О. Любіцева. 2-ге вид., переробл. і доп. К.: Знання, 2015. 551 с.

28. Туристичні маршрути Закарпаття: путівник, виготовлений у рамках реалізації заходів Програми розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2016-2020 роки / [відп. ос. Д. М. Ман]. Ужгород, 2018. 40 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет:

29. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

30. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

31. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серп. 2020 р. № 695 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

32. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. № 168- р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>

33. Програма розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2021-2023 роки. URL: https://oda.carpathia.gov.ua/sites/default/files/upload/201124_0690.pdf
34. Державне агентство розвитку туризму України. Офіційний сайт. URL: <https://www.tourism.gov.ua/>
35. Інформаційно-пошукова система, пристосована для пошуку інформації про країни світу. URL: <http://www.geonames.de/cous.html>
36. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua
37. Офіційний веб-сайт Закарпатської обласної ради. URL: zakarpat-rada.gov.ua
38. Офіційний сайт Ужанського національного природного парку. URL: <https://unpp.uz.ua/>
39. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: www.europa.eu.com
40. Офіційний сайт ООН. URL: www.un.org
41. Природно-заповідний фонд Закарпатської області. URL: http://ecozakarp.at.gov.ua/?page_id=13
42. Урядовий портал Кабінету Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua
43. Deutsche Gesellschaft für Tourismuswissenschaft e.V. Zugriffsmodus: URL: <https://www.dgt.de/>
44. Gryszel P. Uwarunkowania organizacyjno–prawne funkcjonowania gospodarki turystycznej w Polsce. URL: https://www.lotur.eu/UploadFiles/524/178/1265187571-Organizacja_turystyki_w_Polsce.pdf. 13 s.
45. Pulido-Fernandez J. Sustainability as a Key Factor in Tourism Competitiveness: A Global Analysis / J. Pulido-Fernandez, B. Rodriguez-Diaz. 2020. №12 (51). URL: Sustainability | An Open Access Journal from MDPI
46. UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. URL: <https://en.unesco.org/>
47. UNWTO. URL: <https://www.unwto.org/>

ДОДАТКИ

Типовий план характеристики природоохоронної території

1. Назва природоохоронної території
2. Місце розташування
3. Історична довідка та опис
4. Рівень збереженості
5. Обмеження відвідування
6. Сезонність функціонування
7. Наявність стоянки для легкових та туристичних автомобілів
8. Наявність закладів розміщення різних типів поблизу
9. Наявність закладів харчування різних типів поблизу
10. SWOT-аналіз розвитку туризму на природоохоронній території:
 - сильні сторони (+);
 - слабкі сторони (-);
 - можливості;
 - загрози.

Руслана КРИВЕНКОВА

ТУРИЗМ НА ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЯХ

Методичні рекомендації

ДО практичних занять і самостійної роботи

Формат 60*84/16. Гарнітура Times New Roman
Ум.друк.арк. 2,79. Зам. №110.

Редакційно-видавничий відділ ДВНЗ «УжНУ»
88000, м. Ужгород, вул. Заньковецької, 89
E-mail: dep-editors@uzhnu.edu.ua